

ADVIES

Zaak: CWI 2015 - 04

inzake de klacht ingediend door

Klager: [naam klager]

tegen

Beklaagden: [naam beklaagden]

De Commissie Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Leiden ('de Commissie') was in deze procedure als volgt samengesteld:

- mr.dr. M.Y.H.G. Erkens, voorzitter
- prof.dr. T.M. Willemsen, lid
- prof.dr. E.J.J. Groenen, lid

- mr. W.J. de Wit, secretaris

Het verloop van de procedure

Op 25 juli 2015 heeft Klager een klaagschrift tegen Beklaagde ingediend wegens een vermoede inbreuk op de wetenschappelijke integriteit.

Bij brief van 20 oktober 2015 heeft Beklaagde op verzoek van de Commissie een eerste reactie gegeven op het klaagschrift. Op 29 oktober 2015 is de Commissie bijeengekomen ter bespreking van deze stukken en bepaling van de verdere procedure. Bij brief van 9 december 2015 heeft beklagde een verweerschrift ingediend.

Op 16 december 2015 heeft een hoorzitting plaatsgevonden, waarbij Klager en Beklaagde in elkaars aanwezigheid zijn gehoord. Een verslag van deze zitting is aan het advies gehecht. De Commissie heeft voorafgaande aan, en na afloop van, deze hoorzitting vergaderd.

Klacht

De klacht luidt, verkort weergegeven, als volgt.

Op [datum verschijnen] is in het [dagblad] een artikel gepubliceerd met de titel “[Titel artikel]”, dat later ook op andere wijze openbaar is gemaakt. Klager stelt dat het artikel onder verantwoordelijkheid van Beklaagde is geschreven. Het artikel is door hem ondertekend.

Klager stelt gemotiveerd dat het waarheidsgehalte van de gebruikte informatie niet is gecontroleerd en dat contra-indicaties uit de literatuur niet zijn gebruikt. Daarnaast heeft Klager naar voren gebracht dat er sprake is van belangenverstrengeling van degene die het artikel heeft opgesteld, alsmede de in het artikel genoemde bronnen. Klager is van mening dat het artikel suggestief en tendentius is. Klager geeft aan dat Beklaagde weigert om daarvoor verantwoording af te leggen. Klager is verder van mening dat bepaalde informatie selectief is weergegeven of is weglaten om een vooringenomen, politieke boodschap te verkopen.

Ontvankelijkheid

Het klaagschrift voldoet aan de door de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Leiden (hierna: de Regeling) gestelde eisen en is derhalve ontvankelijk.

Juridisch kader

De Commissie is krachtens artikel 4, lid c, van Regeling wetenschappelijke integriteit Universiteit Leiden (hierna: de Regeling) belast met de advisering van het College van Bestuur ter zake van klachten met betrekking tot vermoede inbreuk op de wetenschappelijke integriteit.

In artikel 1 van de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Leiden (hierna: de Regeling) is schending van de wetenschappelijke integriteit als volgt gedefinieerd:

“Handelen of nalaten in strijd met de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening, waaronder in ieder geval de gedragingen opgenomen in bijlage 1.”

In de bijlage van de Regeling is omschreven welke gedragingen in ieder geval onder schending van de wetenschappelijke integriteit worden verstaan:

6. Het bewust verkeerd gebruiken van (statistische) methoden en/of het bewust verkeerd interpreteren van resultaten.

De (statistische)interpretatie van onderzoeksgegevens en van empirische resultaten is onderdeel van de wetenschappelijke discours en dat betreft ook de vraag of die interpretatie al dan niet verkeerd is. Het is pas aan te merken als wangedrag indien

wordt volhard in een verkeerde voorstelling van zaken en het presenteren van ongewettigde conclusies, wanneer in de wetenschappelijke gemeenschap tot een onomstreden oordeel daarover is gekomen. Zo nodig kan een CWI met externe peers tot een dergelijk oordeel komen.

Beoordeling

De Commissie dient een oordeel te geven op de door Klager geuite klachten. De klachten richten zich tegen een open brief van [datum brief] aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid. De brief is ondertekend door een dertiental personen, onder meer politici, oud-ministers, journalisten en wetenschappers. Ook Beklaagde heeft de brief ondertekend, waarbij voorafgaande aan zijn naam de titel ‘professor’ is vermeld. Daarnaast is aangegeven dat beklagde [functie beklagde]. Deze brief is geplaatst in [naam dagblad] en op de website van [organisatie], en heeft betrekking op de naderende uitzetting van een groep [afkomst]. De brief roept de staatssecretaris op om de groep niet uit te zetten naar [land van herkomst].

Vast staat dat Beklaagde hoogleraar is, verbonden aan de Universiteit Leiden en derhalve is gebonden aan de regelgeving die geldt rondom de wetenschappelijke integriteit. De Commissie overweegt voorts dat de inhoud van de brief sterk gerelateerd is aan het onderwerp waarvoor Beklaagde als hoogleraar is aangesteld, te weten “[onderwerp]”. Gezien het voorgaande en de omstandigheid dat Beklaagde zich als wetenschapper gepresenteerd heeft, is de Commissie van mening dat hij gehouden is de regels rondom wetenschappelijke integriteit na te leven.

Klager heeft gesteld, sterk verkort weergegeven, dat de inhoud van brief een aantal onjuistheden bevat en een tendentius karakter kent.

Klager heeft naar voren gebracht dat de in de brief genoemde bronnen van onvoldoende kwaliteit zijn geweest. Klager wijst erop dat een [programma]-reportage en een artikel in [weekblad], die als bronnen zijn gebruikt voor de brief, feitelijk niet juist zijn gebleken.

Tevens heeft Klager onder verwijzing naar diverse documenten uiteengezet dat de rechtspraak in [naam land] wel van voldoende niveau is.

Volgens klager luidt de (hoofd)conclusie van de brief dat de betreffende [inwoners genoemd land] geen verdachte criminelen, maar politici zijn, die vervolgd worden met valse verklaringen en daarmee slachtoffer zijn van de regering in [land]. Klager is het met die conclusie uitdrukkelijk niet eens.

Beklaagde heeft naar voren gebracht dat de rechtspraak in [land] een aantal jaren terug sterk in kwaliteit is toegenomen en dat dit door diverse organisaties is erkend, maar dat het vervolgens weer de verkeerde kant op leek te gaan. Dat

kwam mede door de omstandigheid dat de verdediging van (genocide) verdachten te wensen overliet. Dit laatste is voor Beklaagde een belangrijke overweging geweest om zich achter de hoofdconclusie van de brief te scharen.

Beklaagde wijst erop dat [naam organisatie] en de ondertekenaars zich bewust waren van het feit dat de Nederlandse overheid en de Nederlandse ambassade in [plaats] veel energie hebben gestopt in de opbouw van een deugdelijke rechtsgang in [land], o.a. waar het genocideverdachten betreft. Ook was hen bekend dat het [naam tribunaal] en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens alsmede rechtbanken van een aantal Westerse landen rond 2010-2012 oordeelden dat de rechtspraak in [land] aan de internationale standaard voldeed en dat genocideverdachten om die reden in [land] zelf zouden kunnen worden berecht zonder de vrees van politieke inmenging. Beklaagde geeft aan dat het ondertekenen van de brief juist voortkwam uit de teleurstelling over de verslechtering van de politieke situatie in [land], waarbij beklaagde van mening is dat er in 2013 en vooral in 2014 zorgelijke ontwikkelingen waren, die tot terughoudendheid zouden moeten leiden bij uitzettingen of uitleveringen die zouden kunnen leiden tot berechting in [land]. Niet omdat er op dat moment al aanwijzingen waren dat de rechtsgang politiek werd beïnvloed, maar omdat hij vreesde dat dat zou gaan gebeuren, waar het ging om leden van de politieke oppositie.

Daar komt bij, dat het initiatief voor de brief van [naam organisatie] is uitgegaan en dat de brief door medewerkers van [naam organisatie] is opgesteld. Beklaagde voelde zich vrij op de uitnodiging tot ondertekening in te gaan, omdat hij deze organisatie als terzake kundig kwalificeert.

Beklaagde heeft erop gewezen dat [namen media] over het algemeen als betrouwbaar kunnen worden aangemerkt en dat pas later duidelijk werd dat er twijfels waren over de [programma]-reportage en het artikel in [weekblad].

De Commissie overweegt allereerst dat de situatie in [land] in de afgelopen jaren op diverse gebieden, waaronder de kwaliteit van rechtspraak, aan wisselingen onderhevig is geweest. Dit is van belang, nu de door partijen gebruikte bronnen, van zowel voor, als na het versturen van de brief dateren. De Commissie zal daarom bij de beoordeling van de klachten uitgaan van de informatie die op het moment van het versturen van de brief bekend was.

De Commissie heeft geconstateerd dat in de brief twee thema's te herkennen zijn: (1) de kwaliteit van de rechtsgang in [land] en (2) de motieven achter de vervolging van de groep [inwoners land].

De Commissie heeft op de hoorzitting geconstateerd dat de kwestie zich met name toespitst op een tweetal passages uit de brief die betrekking hebben op deze

twee thema's. Klager heeft gewezen op de stelligheid die uit de passages spreekt, terwijl deze naar zijn mening niet juist zijn. Het betreft de volgende passages:

1. *“Als u besluit om de van genocide beschuldigde [inwoners betreffend land] uit te zetten zal hen geen eerlijk en onpartijdig proces te wachten staan.”*
2. *“Wij zijn er dan ook van overtuigd dat er politieke motieven schuilen achter het willen veroordelen van de groep [inwoners betreffend land] die u voornemens bent uit te zetten.”*

Met betrekking tot het *eerste thema*, de kwaliteit van de rechtsgang, heeft Klager erop gewezen dat uit diverse bronnen blijkt dat de kwaliteit van de rechtsgang, waaronder de kwaliteit van de rechters, van voldoende niveau is.

Beklaagde onderschrijft dat er een sterke verbetering is opgetreden, maar dat tevens is gebleken dat de verdediging van verdachten onvoldoende gewaarborgd is, waardoor van een eerlijk proces geen sprake kan zijn. Daar komt bij dat naar zijn mening de politieke situatie in [land] verslechterde en er in 2013 en 2014 zorgelijke ontwikkelingen plaatsvonden, hetgeen tot terughoudendheid zou moeten leiden bij uitzettingen of uitleveringen. Beklaagde heeft hierbij verwezen naar informatie ontleend aan het [naam boek]. Dit boek omvat de belangrijkste binnenlands politieke ontwikkelingen, het buitenlands beleid en sociaal-economische ontwikkelingen in [naam land] gerelateerd aan ontwikkelingen in een kalenderjaar. In de wetenschappelijk wereld geldt dit boek als een belangrijke bron van informatie en wordt het als gezaghebbend erkend. Beklaagde heeft aangegeven dat hem ook via andere kanalen berichten bereikten, zoals bijvoorbeeld collega's, de berichtenservice via countryportal.ascleiden.nl en informatie verstrekt door [organisatie], waaruit bleek dat het politieke klimaat in [land] in 2013 en 2014 ernstig verslechterde.

De Commissie overweegt dat, los van de vraag of hier sprake is van een *wetenschappelijke* interpretatie, Beklaagde overtuigend onderbouwd heeft waarom hij van mening is dat de rechtsgang in [land] op dat moment onvoldoende waarborgen bood voor de verdediging van (genocide) verdachten, hoewel andere aspecten van de rechtsgang wel op orde waren. Dat de uitzending van [programma] en het artikel in [weekblad] later onbetrouwbaar bleken, maakt dat in dit geval niet anders, zeker gezien het feit dat Beklaagde zijn zienswijze ook op basis van andere, wetenschappelijke bronnen kan onderbouwen. Het is verschoonbaar dat in het artikel niet naar deze andere, wetenschappelijke bronnen is verwezen, nu in een krantenartikel of andere openbare publicatie als deze brief geen ruimte is voor een uitgebreid notenapparaat en dat dat ook niet van opstellers gevergd kan worden.

Blad 6/7

Met betrekking tot het *tweede thema*, de (politieke) motieven achter de vervolging van de verdachten, wordt het volgende overwogen.

Beklaagde heeft aangegeven dat er op dat moment geen aanwijzingen waren dat de rechtsgang politiek werd beïnvloed, maar hij vreesde wel dat dat zou gaan gebeuren omdat zich onder de potentiële uitgeleverden leden van politieke oppositie bevonden. Beklaagde heeft aangegeven dat hij vanzelfsprekend van mening is dat genocideverdachten vervolgd moeten worden, maar dat dit op dat moment niet goed mogelijk was in [land].

Beklaagde heeft naar voren gebracht dat naar zijn mening de belangrijkste conclusie of overweging is neergelegd in de laatste alinea van de brief. Daarin wordt opgeroepen om de van genocide beschuldigde [inwoners] niet uit te zetten, omdat er geen garantie is dat zij een eerlijk proces zullen krijgen. De Commissie onderschrijft dat dit de belangrijkste conclusie van de ingezonden brief is.

Dit neemt echter niet weg dat bij een strikte lezing van de brief de suggestie wordt gewekt dat er politieke motieven schuilen achter de vervolging van de betreffende [inwoners]. In de brief is immers opgenomen dat de ondertekenaars er van overtuigd zijn dat “er politieke motieven schuilen achter het willen veroordelen van de groep [inwoners] die u voornemens bent uit te zetten”.

Klager heeft derhalve terecht betoogd dat de suggestie wordt gewekt dat de betreffende [inwoners] geen (van genocide) verdachte criminelen zijn, maar politici, die vervolgd worden met valse verklaringen en daarmee slachtoffer zijn van de regering in [land]. Dit zou tevens tot de gedachte kunnen leiden dat de ondertekenaars ontkennen dat er zich onder de groep [inwoners] genocideplegers bevinden of dat van genocide verdachten niet vervolgd dienen te worden. Beklaagde heeft erkend dat, bij nadere beschouwing en in het licht van hetgeen Klager naar voren heeft gebracht, het in inderdaad beter was geweest om duidelijker in de brief naar voren te laten komen dat dit geenszins de mening van de ondertekenaars is.

Bij de Commissie heerst de overtuiging dat de vraag of er vrije rechtspraak in [land] mogelijke was, in de brief verstrengeld is geraakt met de vraag of personen die voor uitzetting waren aangewezen, aangemerkt dienen te worden als genocideverdachten of als slachtoffers van het politieke regime. Dit onderscheid en de ware bedoeling van de ondertekenaars had beter omschreven moeten worden. In die zin is er sprake van onzorgvuldigheid.

Alhoewel de klachten van Klager in dat opzicht doel treffen, is de Commissie niet van mening dat er sprake is van een inbreuk op de wetenschappelijke integriteit. Beklaagde heeft met de kennis van dat moment als ondertekenaar van de gewraakte brief stelling willen nemen tegen de voorgenomen uitzetting van [inwoners], klager heeft gemotiveerd aangegeven waarom hij het met die oproep niet eens is. De controverse bevindt zich meer op het vlak van mening en

Blad 7/7

stellingname in een politieke context, dan op het vlak van wetenschapsbeoefening, met alle nuances die met dat laatste behoren samen te gaan. Niet is gebleken dat Beklaagde bij het ondertekenen van de gewraakte brief verkeerd gebruik heeft gemaakt van methoden of empirische resultaten verkeerd heeft geïnterpreteerd. Daarmee heeft hij zich gedragen conform de normen van wetenschappelijke integriteit.

Klager heeft tot de dag voor de zitting een grote hoeveelheid stukken in het geding gebracht. Een deel van de aan de Commissie toegezonden documentatie was slechts zijdelings te herleiden tot de geuite klacht, een ander deel van de documentatie bevatte informatie die pas na de publicatie van de ingezonden brief bekend is geworden. Deze informatie is door de commissie terzijde gelaten, Klager is daarvan op de hoogte gesteld. Datzelfde geldt voor een deel van de informatie die Klager aan de commissie heeft gezonden ter verdere onderbouwing van zijn reeds ingediende klaagschrift van 25 pagina's. Nu Beklaagde voldoende tijd moest worden gegund zich op de hoorzitting voor te bereiden, heeft de commissie ervoor gekozen die aanvullende stukken terzijde te laten, maar Klager wel in de gelegenheid te stellen de inhoud ervan bij de hoorzitting in te brengen en toe te lichten. Beklaagde kon vervolgens op deze informatie reageren. De commissie heeft ruim een uur voor de hoorzitting uitgetrokken, beide partijen hebben in gelijke mate het woord kunnen voeren. De procedure is daarmee zorgvuldig doorlopen. De Commissie herkent zich derhalve niet in inhoud en strekking van de brief van [datum] die Klager aan uw College heeft verzonden.

Advies van de Commissie

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie het College van Bestuur de klachten ongegrond te verklaren.

Aldus vastgesteld op 3 februari 2016.

Namens de Commissie,

mr. dr. M.Y.H.G. Erkens
voorzitter

mr. W.J. de Wit
secretaris